

KÉMEK A LOKÁLBAN

Színes francia film

A folytatások többnyire fércmunkák. Rendszerint ugyanis az a helyzet, hogy amikor nagyon bevág egy film, készítői elhatározzák: csináljuk meg gyorsan a folytatást is. Biztos a siker, mert mindenki látni akarja, aki végigszórakozta az elsőt, amely különben azért is sikerült olyan jól, mert forgatásakor még sejtelmük sem volt, ez lesz az opusz 1, amelyet az opusz kettő (esetleg: több) is követ. Követ-

kezésképp, majdnem mindegy, milyen az a hirtelen összeférelt folytatás. A filmtörténet sok példával szolgál, az utóbbi évek terméséből elég csak a *Magas, szőke férfi felemás cipőben* című pompás vígjátékra és annak majdnem nézhetetlenül sivár folytatására utalni.

Az *Őrült nők ketrece* remek film volt a maga nemében: Eduard Molinaro, az egyik legjobb ritmusérzékű francia rendező száguldó tempóban vezette elő az igazán szokatlan történetet, isteni színészekkel, jobbnál jobb gegekkel és mindvégig jó ízléssel. Ez utóbbi kívánta a legtöbb erőfeszítést és önfegyelmet, minthogy egy homoszexuális „házaspár” szerelmét és viszontagságait dolgozta fel, ráadásul vígjátéki formában. Ezúttal a folytatás (amelyet eredetiben *Őrült nők ketrece II.* címen, nálunk azonban továbbá blickfangosítva *Képek a lokálban* címmel vetítenek) sem csupán üzleti ügyként jött létre. Kellő erőfeszítéssel sikeres film lett. Közel sem olyan jó persze, mint az első rész, ám ez szükségszerű, hiszen annak meghökkenítő újszerűségét, mulatságos eredetiségét másodsorra nem lehet újadni, már csak ismételni lehet. Molinaro azonban ezúttal is a kommersz nagyon profi és nagyon igényes mesterének bizonyult: a tempója, a színészvezetése, az ötletgazdagsága, a humorérzéke, a satirikus vénája s a paródia iránti vonzalma ismét gazdagon érvényesül. Michel Serrault, a „feleség” szerepében, ha lehetséges, még jobb mint legutóbb volt (és ismét Márkus László tökéletesen adekvát szinkronhangján szólal meg). Ugo Tognazzi is (megint a kiváló Sinkovits Imre), ha lehet, felülmúlja önmagát. A legdivatosabb filmzeneszerző, Ennio Morricone ezúttal is jó, egyhelyütt kifejezetten szellemes, amikor egy nagy verekedési jelenetben visszahozza, némiképp karakterizálva, önnön legnagyobb sikerét: a *Volt egyszer egy vadnyugat* fő zenei motívumát.

Barabás Tamás

Hanglemez

BERZSENYI DÁNIEL VERSEI

Berzsenyit csak életében érték méltánytalanságok, az utókor tisztelettel hajolt meg előtte. Nagy verse, *A magyarokhoz* Kodály megzenésítésében szinte olyan ismertté vált, mint egy népdal. Költményei — most első ízben — nagylemezen is megjelentek a hanglemezretekre. Orosz László, a tudós irodalomtörténész kifogástalanul szerkesztette-válogatta az anyagot. A megszólaló 27 vers hiteles és plasztikus képet rajzol a költőről. Olyan nagy, de eddig nemigen méltányolt, nem közismert versek is helyet kaptak itt, mint például az *Amathus*. Igényes, színvonalas a szövegkritikai munka. Az eltérés a régebben közkézen forgó kiadványoktól a *Napoleonhoz* című vers esetében a legmeglepőbb az idősebbeknek: *Nem te magad győztél* helyett, ahogy az iskolában tanulták, *Nem te valál győző-t* hallanak az első sorban.

A lemez rendezője, Bozó László Bessenyei Ferencet kérte föl a versek előadására. Annak a hatalmas színkálának, hanganyagának a tolmácsolására, amely Berzsenyi költeményeiben a gordonkaszólótól a nagyzenekari szimfóniáig terjed, valóban

Bessenyei az egyik legalkalmasabb színészünk. Ha valaki esetleg attól tartana, hogy a kitűnő színész előadásában Berzsenyi nagyzenekarából kizárólag a rézfúvósok hallhatók, megnyugtathatjuk. Inkább fordítva van. A tolmácsolás színes. Sok verset igen szépen, karakteresen formált Bessenyei. De néhány helyen találkozunk az előadásban a költőhöz nem illő érzelmességgel is. (*Hungaroton*)

Ókrös László

ADYTON

Szabados György lemeze

Szabados György „legrejtettebb szentélyében” (az ógörög „adyton” szónak ez a magyar jelentése) Ady költészetét és gondolatvilágát ragyog. Az összetett szimbolikájú cím csak egyféleképpen értelmezhető: mint a nagy példakép versei, ez a zene is középkelet-európai mivoltunkat éli, faggatja, forrja ki magában úgy, hogy megpróbál a hangzás és a ritmika segítségével választ adni, mi ebben az „idevalósi” sorsban a sajátosan magyar és mi az általánosan emberi. Szabados nyitott, improvizatív muzsikája elsősorban a magyar nyelv prózidiájára, hajlékonyságára, a ma-

gyar népdalok parlando rubatos lejtésére, valamint táncos ritmusainak érzetére építkeznek.

Leginkább a lemez háromtétéles, címadó darabjában követhető nyomon a szabadosi mondanivaló. Az első tétel túlfűtöttségét, felfokozottságát az erővel, kellemmel átítatott középső rész ünnepélyessé változtatja; a szeptett (különösen a fúvósok) kánon-jellegű előadásmódja (hol tökéletes összhangban, hol egymástól elúsztatva), a dé- és rokon hangjai ismételtetése, s az ebből induló, monumentális növekvő körkörös mozgás csak fokozza a rituális hangulatot. A harmadik rész sodró, pattogó lüktetéssel kezdődik, majd felbomlik, hogy a végén az egész mű egyetlen tánckavalkádba torkoljon. A trióban előadott *Világgör* (Szabados zongorán, Vajda Sándor bőgőn, Faragó Antal dobos és ütőhangszereken) minden nyitottsága ellenére is pontosan szerkesztett darab, melyben finoman morzsálódhatnak, szítálnak a hangok h-centrumból d-centrumba, egyfajta lebegő-kiegyenlítő pulzással. Itt a horizontális terjeszkedés adja az időtlenségbe vivő hullámlás érzetét, mintha egy égboltnyi tenyérben alig észrevehetően ideoda loccsanna a víz... Szabados harmadik kompozíciója, a *Tánczene* fergeteges, kanasztánc-szerű billegésével, kvintváltós dallamaival szintén egy érzelmekkel teli, indulatos világot elevenít föl. Kérdés, dzsessz-e, amit hallunk? Véleményem szerint legfeljebb a Tótéktől kölcsönvett szecskavágyóval lehetne Szabados zenéjét valamilyen zárt kategóriába „bedobozolni”. De minek ide fiók? Ez a muzsika önmagában is megáll a talpán, mert eredeti, hiteles és szuverén. (*Hungaroton, Krém*)

Horváth Tamás

Kiállítás

LUDWIG SCHMEISSER GRAFIKÁI

Pécs, Ifjúsági Ház

A Hirschornban élő grafikusművész Finnországban tanult: az északi művészet kísérletező fegyelme, Európát átfogó kitekintése ragadta meg művészi érdeklődését. Erős szálakkal kötődik azonban a német expresszionizmus sűrűbb, indulatosabb, fojtott szimbolikájú világához is.

Kiállításán nyomon követhetjük másfél évtizedes pályáját absztrakt expresszív korszakától, szürrealista indíttatású illusztrációin át nagyméretű, gesztusos tuszrajzaig. Virtuóz, aprólékos megmunkálás, a különféle litográf technikáknak a mondanivaló

árnyalt kifejezésére történő alkalmazása jellemzi régebbi lapjait. Hol görcsösen tekeredő, hol érzelmesen ritkult vonalait itt-ott egy-egy geometrizáló felület fegyelmezi, egy-egy jól elhelyezett folt rendezi térbe. Az emberi és állati figurák, testrészek, többféleképpen értelmezhető torlasztott részletek hangsúlyos üres területekkel szembesülnek. Indulatos, őszinte személyességük által a mai ember szorongásait, ambivalens életérzését, groteszk, nyomasztó helyzeteket emelik általánosabb szintre, szuggesztív érzékletességgel. Művei nehezen megfeythetők, de gondolatgazdagságuk kárpótolja a nézőt a szokatlanabb odafigyelésért. Ahogy a

meghívóban írja: „... műveimet egyszerűen tekintem vázlatnak és végábráknak. Van, hogy az atmoszférát rögzítem és az anyagot — a víz, a táj, a természet, mint változók szerepelnek ebben —, máskor pedig megfordítom módszeremet. Nem a tipikus, a szokásos válik egy tér egzakta leírásává. Az ember ebben csak romokat, lomokat, nyomokat hagy hátra. A festőnek egyszerre kell nyomrógítónek és útmutatónak lennie.”

Ludwig Schmeisser nyitott, fogékony egyéniség, aki magyarországi tartózkodása alatt egy gyerek rácsodálkozásával fedezte fel magának az alföldi tanyák világát, az orrmárgási temető kopjafáit, a magyar népművészet fafaragásokon megőrzött sokezer éves motívumait. Az alkotásain újjászülető régi keresztet, triptichonok megrendítően tiszta, áhítatos hangon szólítják meg a ma zaklatott, tévelygő emberét.

Husz Mária

BENKŐ KATALIN PASZTELLKÉPEI Kaposvár, Vaszary Terem

Benkő Katalin festői munkái többségét pasztellet készíti. Ez a könnyednek tűnő technika nagy önfegyelmet és gondosságot követel művelőjétől, mivel a színek nem keverhetők, nehezen módosíthatók. A színes krétarudacsok sok száz árnyalatban készülnek — és korántsem csak a köznyelvben ismert „pasztell színekben”. A rokokó mesterek kezdték használni őket, mert érdes papíron bársónyos felületek és érzékeny szín- és tónusátmenetek kialakítására alkal-